

József Attila Színház

Mai történet

Az események színhelye egy szoba-konyhás lakás, feltehetően valamely külvárosi bérkaszárnnyában; ablaka nincs a konyhának, a bejárati ajtó közvetlenül a gangra nyílik, kollektív véccé a folyosó végén valahol. A *Csinády István* megálmodta környezetben találtak továbbá egy-két ragyogóan fényesre suvicsolt réztárgy, bizonyára a háziasszony gondosságát illusztrálendő, néhány oda nem illő stílusú szék, egy fekhely, ami később buja ténykedések eszköze lesz. Van még egy sakktabla, a hozzá tartozó játékosokkal.

A hely egysége már jelzi, hogy *Kaló Flórián* úgy szólván teljesen hagyományos technikájú darabot írt. Azzal a könnyítéssel, hogy itt néha párhuzamosan zajlik a cselekmény — sőt a két helyiségben egyszer-mászor gyökeresen más típusú cselekmények zajlanak —, s a nézőnek megadatott általlátni a falon, hogy mindkét szálát egyképp élvezhesse. Bizonyos illendő határokon belül. Később ugyanis előkerül egy spanyolfal — szeméremből kifolyótag —, s ez a publikum megosztott figyelmét ismét üdvösen centralizálja.

Itt valósul meg tehát a darab, melyről a cím nyomán megtudjuk, hogy egyfelől *mai* témájú, másfelől egy történetet állít elénk. Ez a cím kétségkívül precíz, emellett annyira szürke és annyira általános, hogy alkalmatlanabbat már nem lehet kitalálni. Gondoljuk meg: a rutinosabb színházlátogatók általában már a premier előtt gyanítják, hogy az előadást megtekintve egy történet szemléltői lesznek — feltéve persze, hogy az egészen elfajzott avantgarde lehetőségét eleve kizárjuk —, az meg, hogy az illető történet moit, semmit se mond. Ettől az még szólhat a hivatásos könnyűbúvárok küzdelmes életétől kezdve a fogamzásgátlás új módszerein át a korszerű hágmatermesztésig bármiről.

Kaló Flórián témája mindenesetre köznapibb. Itt arról tétetik említés, hogy (1) megöregedni nem jó, (2) az emberek zöme mégis így jár, ez esetben (3) csúnya dolog, ha a lemenői

rá se néznek és (4) még csúnyább, ha spekulálnak azzal, hogy ő mihamar jobblétre szenderül. És pláne roppant kellemetlen, ha a spekuláció ténye az elsődlegesen érintett személy előtt is ismeretessé válik.

Maga a történet sakkjátzmával kezdődik, sakkjátzmával fejeződik be, s a két parti közötti eseménysor is poénolt poénnig — elnézést a csúf, de kínálkozó fordulatért — ki van sakkozva. A szerző összesen hat figurát mozgató, ebből egyeit ritkán, egyet még ritkábban, marad tehát négy — ők viszont minden elképzelhető ziccet megkapnak. (Ezért szemmel láthatóan hálásak is.) Egyébként a darab minden porcikájából sugárzik, hogy rutinos színházi szakember írta. Annyira, hogy a szöveget nem is lehet önmagában értékelni, nem lehet leválasztani az előadástól, merít megemmisül. Kaló Flórián tehát nem kiváló színművet teremtett, hanem kiváló játékalkalmat a színészek számára.

A cselekmény elég egyszerű. Adva van egy idős hölgy, bizonyos özvegy Kovácsné, született Annuska, aki óvatos hadmozdulatokat tesz egy hasonlóképp korosodó úr — Bertalan — behálózására. Csalétek gyanánt egy vaságy szolgál. A friggé szélesítendő kapcsolat azonban egyelőre megmarad a sakkaszták szintjén, ugyanis feltűnik az atyai házból állítólag kiűzött unoka. Így a csábítás eszköze lefoglalatik. Később az ifjú előbukánása új magyarázatot kap: nem veszett össze a szülei-vel, hanem úgy informáltak, hogy özv. Kovácsné hamarost távozik az árnyékvilágból, ő tehát azért jött, hogy rászálljon a lakás. Az idős hölgy — miután vígjátékban vagyunk — természetesen felgyógyul, az unokának ezután morális fenntartásai támadnak, lelkiismeretvizsgálatot tart s atyjával immár valóban összevesz, majd önmagával is meghasonlott állapotban elvonul. (Hóna alatt szépséges ifjú arájával.) A vaságy — és a nász felé vezető út — ezzel szabadabbá válik, Berta-

Bertalan és Annuska (Horváth Sándor és Gobbi Hilda) (Izsák Éva felv.)

lan beköltözik özv. Kovácsnéhoz.

Ennyi a sztori. Ebből — akkor is, ha figyelembe vesszük a ráaggatott poénokat — lapos és unalmas produkció is kerekedhetett volna. Hogy nem így történt, az *Benedek Árpád* rendezőnek köszönhető, aki friss, tempós, lendületes kompozíciót kalapált ki az „alapanyagból” azzal, hogy hagyta játszani, hagyta felszabadultan komédiázni a színészeket.

A legtöbbet *Gobbi Hilda* nyújtotta. Az ő teljesítménye túlnő a darab keretein, nagyobb élmény, mint az egész előadás, ami — így visszagondolva — inkább szükséges sallagnak tetszik özv. Kovácsné alakja körül. Itt nem beleélésről, azonosulásról és effélékről van szó, hanem az történt, hogy egy nagy színész magához emelte, sőt: újjáteremtette a szerepet, de a darabot is, már amennyi abból a személyiség erőterében elfér.

Mellette *Horváth Sándor* — Bertalan — figurája törvényszerűen elhalványul, noha néhány nehézkes pillanattól eltekintve (ezek is inkább az első percekben tűnnek fel) jóözüeket morog, veszekszik, minél dühösebb, annál jobban megtalálja a helyét a nem éppen rászabott szerepben.

Az ajtóbecsapásai kitűnőek.

A két fiatal — *Maros Gábor* (Gabi, az unoka) és *Szerencsi Éva* (Kati, az ara) — jelenti Gobbi meditatív és Horváth Sándor morcos figurája mellett a mobilitást. Felszabadult komédiázásról szólva főleg rájuk gondoltam. *Maros Gábor*, főképp a nagyon indulatos lelkek fertályán érzeti otthon magát. Emellett egyre inkább kiütözik sajtós, fanyar vagy inkább dühös humora. Szerepe megformálásánál ezek a tulajdonságai kapóra jöttek, másra nemigen volt szüksége. *Szerencsi Éva* más pólus: időszakos és viszonylag rövid ideig tartó felbukásainak minden pillanatában mértéktartóbb volt partnerénél, mégis bájjal és frissességgel árasztotta el a színpadot. A figura összes lehetőségét felhasználta. *Bánffy György* — mint atya — annak rendje és módja szerint lelkiismeretesen vívódott és pörölt önféjú sarjával, ez lévén a dolga; végül *Vogt Károly* — Bertalan fia — annyiban dicsérhető, hogy megpróbált valami színészi teljesítményhez hasonló produkálni. Nem kellett sokáig színpadon lennie, így az egyébként kellemes, szórakoztató produkció egészét nem rontotta.

Váncsa István